

УДК 821.111(73)-3"20"

THE TRANSFORMATION OF THE AMERICAN DREAM IN XXI CENTURY LITERATURE

ТРАНСФОРМАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ МРІЇ У ЛІТЕРАТУРІ XXI СТОЛІТТЯ

Kotyliak Yurii / Котиліак Ю. Я.

*Postgraduate student of the Faculty of International Economic Relations
State Higher Educational Institution "Uzhhorod National University"**аспірант факультету міжнародних економічних відносин
Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"*

Анотація. У статті здійснено комплексне дослідження трансформації концепту Американської мрії в англomовній літературі XXI століття з урахуванням інтерсекційного, постколоніального та глобалізаційного контекстів. Американська мрія, що традиційно функціонувала як символ особистої свободи, економічного процвітання та соціального піднесення, у сучасних художніх текстах втрачає статус універсального наративу та набуває рис суперечливого ідеологічного конструкту. Акцент зроблено на аналізі творів Джесмін Уорд, Оушена Вуонга, Бріт Беннетт, Томмі Оранжа, Мохсіна Хаміда, Джумпи Лахірі, Чімаманди Нгозі Адічі та ін. Визначено, що в їхніх текстах мрія не постає як нейтральне або загальнодоступне явище, а як дискурсивне поле, в якому проявляються механізми соціального виключення, расової та гендерної ієрархії, культурної амнезії, постколоніального травматичного досвіду. Окрему увагу приділено художнім стратегіям, через які літературні персонажі осмислюють мрію не як утопію майбутнього, а як реакцію на травматичне минуле, простір виживання або інструмент критичної рефлексії над нерівним доступом до можливостей. Розглянуто, як глобалізація сприяє поширенню Американської мрії за межами США, трансформуючи її у вигляді культурного експорту, що часто несе нові форми відчуження та ідеологічного контролю. Такі автори, як Хамід, Лахірі та Адічі, демонструють, як ця мрія, інтегрована у локальні наративи Південної Азії, Африки та діаспорних спільнот, вступає в конфлікт із місцевими системами цінностей. Зроблено висновок, що сучасна англomовна проза виступає своєрідним архівом глобальних уявлень про мрію як гібридне, суперечливе, багатошарове явище.

У статті здійснюється аналіз літературних текстів крізь призму взаємодії наративних стратегій із соціальними, історичними та культурними контекстами, що дозволяє виявити, як образ Американської мрії зазнає переосмислення, втрачає універсальність та перетворюється на засіб критики системної нерівності й домінуючих ідеологій.

Ключові слова: Американська мрія, сучасна англomовна література, культурна ідентичність, глобалізація, соціальна нерівність, наратив, культурна пам'ять.

Постановка проблеми.

Американська мрія тривалий час функціонувала як символ національного ідеалу, що обіцяв кожному можливість особистого успіху, соціального зростання та свободи самореалізації. Утім, сучасна англomовна література XXI століття дедалі частіше ставить під сумнів універсальність цього наративу. У творах авторів із різних спільнот етнічних, гендерних, квір, іммігрантських - мрія постає не як загальнодоступне благо, а як складне культурне явище, обмежене

структурною нерівністю, історичною пам'яттю та ідеологічними механізмами виключення. Зміщення фокусу з індивідуалістичного успіху до досвіду травми, втрати, культурного відчуження та боротьби за право на голос свідчить про потребу критичного переосмислення Американської мрії в літературному дискурсі. Проблема ускладнюється глобалізаційними процесами, у межах яких мрія виходить за межі США, трансформується і набуває нових значень у транскультурному контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання трансформації Американської мрії у сучасній літературі досліджується в межах інтерсекційного, культурологічного та глобалізаційного підходів. У праці П. Г. Коллінз і С. Білге [1] розкрито, як соціальні перетини формують досвід доступу до мрії. К. Шарп [3] осмислює расову травму як форму критичного мріяння, а К. Ранкін [2] показує роль мови у спротиві маргіналізації. А. Аппадурай [4] аналізує поширення культурних наративів у глобалізованому світі, зокрема Американської мрії. С. Черчвелл [6] простежує історичну еволюцію цього поняття, вказуючи на його ідеологічну гнучкість. О. Забужко [5] розглядає мрію як культурний імпорт у пострадянському контексті. У статті С. Бегум [7] роман *Americanah* Ч. Н. Адічі аналізується як приклад транснаціонального феміністичного прочитання мрії.

Постановка завдання.

Метою статті є дослідити, як трансформується образ Американської мрії в сучасній англomовній літературі XXI століття під впливом соціальних, культурних, расових, гендерних та постколоніальних чинників. Особливу увагу приділено тому, як автори з різних спільнот переосмислюють мрію як неоднозначний наратив, що втрачає свою універсальність і набуває рис критичного інструмента для осмислення травматичного досвіду, виключення, втрати та опору. Завданням є виявити інтерсекційні зв'язки між ідентичністю, пам'яттю й ідеологією мрії, а також простежити, як глобалізація впливає на її літературне осмислення як у національному, так і в транснаціональному контекстах.

Виклад основного матеріалу. У ландшафті американської літератури ХХІ століття мрії еволюціонували від універсальних або психологічних абстракцій складних, ідеологічно заряджених територій, що перетинаються з численними осями влади. Далекі від того, щоб представляти суто індивідуальні прагнення або підсвідоме вираження, мрії в цьому літературному контексті функціонують як відображення соціально-політичних умов, історичних травм та диференційованого розподілу надії. Мова снів чи то у вигляді прагнень, ілюзій, травм чи опору зазнала глибоких змін, особливо у творах авторів ВІРОС (особи африканського походження, представники корінних народів та інших етнічних меншин) та жінок, які висловлюють маргіналізовані погляди в рамках національної уяви. Таким чином, дослідження мрії вимагає інтерсекційного підходу, який розкриває, як наративи формуються під впливом структурних переплетень раси, гендеру, класу та історичної спадщини.

Американська мрія, колись міфологізована як великий вирівнювач і символ національного ідеалізму, стала центральним об'єктом критики. Для багатьох авторів сучасного канону вона вже не є життєздатною чи інклюзивною наративою, а порожньою конструкцією, яка маргіналізує. Як нагадують нам Патрісія Хілл Коллінз і Сірма Білге, системи влади не є адитивними, а взаємопов'язаними: «взаємозалежність систем влади - раси, класу, гендеру, сексуальності створює матрицю домінування, яка формує досвід». У цьому сенсі літературні мрії необхідно розуміти в їхніх культурних та історичних рамках, де доступ до мрій є нерівномірним і обтяженим соціально-політичними обмеженнями. Виникають такі питання: кому дозволено мріяти? Чиї мрії є легітимними? А чиї патологічними? [1].

Роман Джесмін Уорд «Співай, не похований, співай» (2017) є символом цієї зміни. Її роман розгортається на півдні після урагану «Катріна», де життя чорношкірих позначене екологічною занедбаністю, інституційним расизмом і родовим горем. Мрії її персонажів ніколи не є вільними; вони переплетені з примарами історії. Привид Річі, дитини-в'язня у сумнозвісній в'язниці Парчман, є не лише надприродною присутністю, а й проявом нездійснених обіцянок

звільнення чорношкірих. Уорд зображує мрії як переслідування акт, що викликає не майбутнє можливостей, а неминуче минуле. У цьому контексті мріяння стає як актом жалоби, так і важливим інструментом для згадування того, що Америка систематично забуває.

Оушен Вуонг у романі «На землі ми короточасні» (2019) пропонує інше, але не менш потужне переосмислення мрій. Розповідаючи через лист квір-сина в'єтнамсько-американського походження до своєї матері, роман досліджує, як мовні та культурні бар'єри життя іммігрантів руйнують цілісність американської мрії. Оповідач Вуонга гостро усвідомлює, як мова сама по собі може як звільняти, так і обмежувати. Його мрії фрагментарні, невловимі, сформовані успадкованою травмою, експлуатацією праці та нестабільністю квір-кохання. Його поетичний стиль відображає роз'єднані ритми його ідентичності; мріяти стає актом виживання в ворожій мовній та соціальній структурі.

Бріт Беннетт у романі «Зникла половина» (2020) досліджує багатогранність чорношкірої жіночності та те, як расова ідентифікація ускладнює політику мрій. Через близнючок Стеллу та Дезіре роман розкриває, як мрії будуються через близькість до білості, безпеки та поважності. Рішення Стелли видавати себе за білу дає їй доступ до привілейованого життя в передмісті, але також вимагає знищення її сімейної та культурної ідентичності. І навпаки, вибір Дезіре залишитися в чорній спільноті відображає інший вид мрії - мрію, вкорінену в пам'яті, спорідненості та відновленні місця. Беннетт відмовляється представляти будь-який із цих шляхів як виправданий або засуджуваний, натомість звертаючи увагу на неможливі вибори, нав'язані расовими ієрархіями та гендерними очікуваннями. Мрії тут формуються не вільною волею, а обмеженою свободою дій [2].

Подібним чином, роман Томмі Оранжа «Там-там» (2018) зосереджується на досвіді міських корінних жителів в Окленді, Каліфорнія, розкриваючи, як ідентичність корінних американців продовжує бути позбавленою майбутнього в національній уяві. Герої роману рухаються у світі порушених договорів, розриву зв'язків та культурної амнезії, але вони продовжують мріяти. Для Орвіла Ред

Фезера мрія про відновлення зв'язку зі своїм спадком через танець пау-вау це не повернення до автентичності, а відновлення ідентичності через розбиті символи. Оранж пропонує бачення мрій, яке стосується не стільки здійснення, скільки виживання та самовизначення в умовах знищення. Мрії в цій розповіді не є утопічними, а діагностичними вони викривають біль культурного витіснення та стійкість, необхідну для уявлення іншого.

Відмінною рисою цих оповідань є їхня опозиція до монолітних, універсалізованих уявлень про мрії. Замість спрощених оповідань про піднесення, ці тексти приймають суперечності та багатогранність. Вони представляють мрії як місця переговорів, де минуле і майбутнє, біль і можливості співіснують у напруженій атмосфері

Ця критична чутливість знаходить подальшу підтримку в теоретичних рамках Саїдії Гартман і Крістіни Шарп. Концепція Гартман про «посмертне життя рабства» говорить про тривалі наслідки расового підкорення для життя чорношкірих, навіть у так званих емансипованих суспільствах. Поняття Шарп про «роботу пробудження» описує творчі та інтелектуальні практики, що виникають у результаті життя в умовах наслідків расового насильства. Ці концепції допомагають нам зрозуміти, як мріяння в літературі стає формою «пробудження» - засобом протистояння історичному насильству, сміливо уявляючи щось поза ним. Герої обговорюваних романів не мріють в невинності; вони мріють з усвідомленням, з опором і з усією вагою історії [3].

Крім того, перехресні виміри цих мрій виявляють заплутані механізми системної влади. Клас, сексуальність, етнічна приналежність та географічне розташування все це впливає на те, як переживаються та розповідаються мрії. Іммігрантка з робітничого класу в романі Вуонга не мріє так само, як світлошкіра чорношкіра жінка, яка видає себе за білу в романі Беннетта. Ці відмінності не є випадковими; вони є складовою самої структури мрій. Сучасна американська література в цьому сенсі стає важливим архівом того, як мрії переживаються, заперечуються, відкладаються і переосмислюються в різних суб'єктивностях.

Реконфігурація мрій в американській літературі 21 століття відображає

більш широке культурне усвідомлення нерівності, пам'яті та майбутнього. Автори досліджують не тільки форму і функцію мрій, але й їх доступність та легітимність. Висуваючи на перший план інтерсекційні перспективи, вони руйнують міф про мрію як нейтральне або загальнодоступне поняття. Література цього періоду запрошує нас читати мрії не лише як символічні або особисті, а як нагальні втручання в національні міфології та колективну уяву.

У цьому контексті стає очевидним, що мрія як концепт уже давно перестала бути винятково внутрішньоамериканською темою. Її переосмислення в сучасній американській літературі через досвід маргіналізованих спільнот, травматичну пам'ять і інтерсекційні обмеження відображає глибші зрушення в глобальній уяві. Адже образ «Американської мрії», хоч і народжений у межах США, нині активно перетинає національні кордони, набуваючи нових значень і викликів у різних культурних контекстах. Саме тому наступним кроком є дослідження того, як ця ідеологія функціонує у глобалізованому світі: як вона адаптується, переосмислюється, а подекуди експортується як засіб м'якої сили, що водночас приваблює і розчаровує.

Інтенсифікація глобалізації, особливо з кінця 20 століття, сприяла поширенню американських ідеалів через ЗМІ, економічну політику, споживання та культурні тексти. Американська мрія, яка колись вважалася виключно американською, все частіше розглядається як модель прагнень у всьому світі. Однак ця модель не є безпроблемною. Як зазначає Арджун Аппадурай, рух культурних наративів через кордони породжує не однорідність, а «розриви» - суперечності між уявою та реальною життям, між прагненнями та системними обмеженнями. Сучасна література є свідченням цих суперечностей. Через своїх персонажів та форми оповіді вона ілюструє, як глобальний експорт американської мрії породжує як зачарування, так і розчарування.

У романі «Як стати до біса багатим в Азії, що підіймається» (2013) Мохсін Хамід імітує структуру західної книги з самодопомоги, щоб критикувати ідеологічний апарат, який продає соціальне просування через підприємництво. Хоча дія роману відбувається в неназваній країні Південної Азії, прагнення

головного героя до багатства віддзеркалює типовий американський наратив: успіх є результатом особистої амбіції та невпинних зусиль. Однак Хамід підриває цю траєкторію за допомогою іронії та відстороненості оповіді, показуючи, що мрія, коли її переносити, не визволяє, а відчужує. Успіх є швидкоплинним, любов приноситься в жертву, а ідентичність стає фрагментованою. Роман потужно критикує те, як мрія, як глобальний експорт, підсилює неоліберальні ідеології, що ігнорують структурну нерівність. Стає зрозуміло, що хоча естетична та риторична структура мрії і перейнята, її обіцянки рідко реалізуються [4].

Американські автори також приділяють увагу цим складнощам. У романі Джумпи Лахірі «Низів'я» (2013) досліджується заплутане життя персонажів, чия міграція з Індії до США частково зумовлена привабливістю американської мрії. Однак Лахірі руйнує будь-яке спрощене розуміння цієї траєкторії. Гаурі, одна з центральних фігур роману, здобуває інтелектуальну свободу та професійні досягнення в США, але її шлях затьмарюють особисті втрати та відчуження від своїх культурних коренів. Мрія дає їй автономію, але ціною розриву сімейних та емоційних зв'язків. Її досвід ілюструє, що Мрія - це не лише економічне прагнення, а й емоційний досвід, який дестабілізує ідентичність та ставить під сумнів традиційні уявлення про обов'язок, материнство та приналежність. Розповідь Лахірі вказує на культурне тертя, яке виникає, коли американську мрію переслідують ті, чия історія сформована дуже різними філософськими та громадськими цінностями.

Роман «Американа» (2013) Чімаманди Нгози Адічіє ще більше розкриває ідеологічне значення американської мрії у світовій свідомості. Через подорож Іфемелу з Нігерії до США і назад Адічі будує глибоко рефлексивну критику того, як раса, гендер і клас перетинаються в обіцянках мрії. Іфемелу, розумна і незалежна нігерійська жінка, виявляє, що мрія ґрунтується на конкретних расових і соціальних кодах. Її досвід успіху в Америці опосередковується її усвідомленням расових ієрархій, мовних упереджень та імміграційного статусу. Через свій блог Іфемелу стає коментатором расових структур, що лежать в основі американського суспільства, викриваючи мрію як умовну та виключну.

Повернувшись до Нігерії, вона виявляє, що змінилася не тільки в способі життя, але й в ідеології. Її знайомство з мрією та її суперечностями змінює її погляд як на батьківщину, так і на себе. Таким чином, Адічі пропонує переконливе бачення мрії не як об'єднуючого ідеалу, а як спірного місця переговорів про ідентичність.

Варто зазначити, що структурна та тематична трансформація світової літератури відображає глобалізацію «Мрії». Транснаціональні наративи, гібридні форми та глобально мобільні персонажі стали домінуючими літературними формами. Автори все частіше розміщують свої історії в різних географічних локаціях, досліджуючи, як «Мрія» уявляється, переглядається та зустрічає опір. Ці тексти не є лише зображеннями міграції чи історіями успіху, вони є критичним поглядом на ідеологію, що розкриває психологічні та культурні витрати прагнення до імпортованого ідеалу.

Українська наука зробила значний внесок у розуміння ідеологічної динаміки таких наративів. Робота Оксани Забужко «Нотр-Дам д'Україна: українська жінка в конфлікті міфологій» (2007) є фундаментальною працею, яка досліджує, як пострадянські ідентичності борються із західними культурними імпортами, включаючи американську мрію. Забужко ілюструє, як ці міфи часто замінюють дискредитовані радянські наративи, але не пропонують справді емансипаційних альтернатив. Вона стверджує, що в постколоніальних суспільствах, таких як Україна, мрія є не стільки шляхом до самореалізації, скільки запозиченою міфологією, яка несе ризик внутрішньої дезінтеграції [5].

Такі письменники, як Теджу Коул, Валерія Луїселлі та В'єт Тан Нгуєн, досліджують, як діаспоричні суб'єкти орієнтуються у фрагментованих ідентичностях, сформованих конкуруючими культурними імперативами. Їхні персонажі часто коливаються між захопленням і скептицизмом, участю і критикою, тим самим відображаючи складний емоційний та ідеологічний ландшафт глобалізованої Мрії. Ці твори розширюють концептуальне поле того, що сьогодні означає Американська мрія - це вже не ідеал, вкорінений в одній національній державі, а мінливий, пластичний знак, сформований медіа, пам'яттю та міграцією [6].

Дійсно, найпотужніший внесок літератури в цей дискурс полягає в її здатності зробити абстрактні ідеології емоційно відчутними. За допомогою внутрішніх монологів, інтертекстуальних посилань та гібридних форм автори оповідають про психологічні витрати, пов'язані з «Мрією». Ці витрати включають не тільки економічний провал, а й культурну дезорієнтацію, духовну втому та розрив родинних зв'язків. У той час як персонажі прагнуть до обіцянки, яка є географічно віддаленою та ідеологічно нечіткою, література фіксує дисонанс між уявним та реальним життям. Таким чином, вона пропонує необхідну контр-нарративну офіційним дискурсам, які продовжують представляти Американську мрію як загальнодоступну [7].

Глобалізація американської мрії, як вона представлена в сучасній літературі є багатогранним явищем. Хоча мрія продовжує функціонувати як джерело мотивації та уяви, її ідеологічні суперечності все більше викриваються. Сучасні автори, як американські, так і міжнародні, кидають виклик припущенням мрії, підкреслюючи її виключення, контекстуалізуючи її привабливість і документуючи її невдачі. Їхні твори складають важливий архів опору і переосмислення, що дозволяє нам бачити мрію не як фіксовану мету, а як спірний культурний процес, сформований владою, сформований історією і, зрештою, сформований тими, хто наважується її переписати.

Висновки.

У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що концепт Американської мрії в англomовній літературі ХХІ століття зазнав суттєвих змін. Сучасні автори дедалі частіше піддають цей наратив критичному переосмисленню, розкриваючи його як соціально й ідеологічно обмежений конструкт, що не є універсальним чи нейтральним. У творах представників різних спільнот ВІРОС, жінок, квір-людей, іммігрантів - мрія постає як простір боротьби, травматичного досвіду та усвідомлення історичної нерівності.

Літературні тексти функціонують як засіб виявлення системного виключення, водночас пропонуючи альтернативні способи уявлення майбутнього, ідентичності та соціального простору. Глобальний вимір

Американської мрії, втілений у творах авторів з Азії, Африки та діаспорних спільнот, демонструє її здатність адаптуватися, але й водночас провокувати конфлікт із локальними ціннісними системами.

Отже, сучасна англomовна література виконує функцію критичного архіву, де Американська мрія не лише відтворюється, а й деконструюється як культурний міф. Це дозволяє розглядати її не як фіксовану ідею, а як динамічний і суперечливий наратив, що формується в контексті інтерсекційності, історичної пам'яті та глобалізаційних процесів.

Список використаних джерел:

1. Collins, P. H., Bilge, S. Intersectionality. Cambridge : Polity Press, 2016.
2. Rankine, C. Citizen: An American Lyric. Minneapolis : Graywolf Press, 2014.
3. Sharpe, C. In the Wake: On Blackness and Being. Durham : Duke University Press, 2016.
4. Appadurai, A. Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization. Vol. 1. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1996.
5. Забужко, О. С. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій. Київ : Факт, 2007.
6. Churchwell, S. Behold, America: The Entangled History of "America First" and "the American Dream". London : Hachette UK, 2018.
7. Begum, S. H. Americanah as a Transnational Feminist Novel: A Study // Saudi Journal of Humanities and Social Sciences. 2019. Vol. 4. P. 619–622.

Abstract. The article provides a comprehensive study of the transformation of the concept of the American Dream in 21st-century English-language literature, taking into account intersectional, postcolonial, and globalization contexts. The American Dream, which traditionally functioned as a symbol of personal freedom, economic prosperity, and social advancement, is losing its status as a universal narrative in contemporary literary texts and is acquiring the features of a controversial ideological construct. The emphasis is on the analysis of works by Jasmine Ward, Ocean Wong, Brit Bennett, Tommy Orange, Mohsin Hamid, Jhumpa Lahiri, Chimamanda Ngozi Adichie, and others. It is determined that in their texts, the dream does not appear as a neutral or universally accessible phenomenon, but as a discursive field in which mechanisms of social exclusion, racial and gender hierarchy, cultural amnesia, and postcolonial traumatic experience are manifested. Special attention is paid to artistic strategies through which literary characters interpret dreams not as a utopia of the future, but as a reaction to a traumatic past, a space for survival, or an instrument of critical reflection

on unequal access to opportunities. It examines how globalization contributes to the spread of the American dream beyond the United States, transforming it into a form of cultural export that often brings new forms of alienation and ideological control. Authors such as Hamid, Lahiri, and Adichie demonstrate how this dream, integrated into the local narratives of South Asia, Africa, and diasporic communities, conflicts with local value systems. The conclusion is that contemporary English-language prose serves as a kind of archive of global perceptions of the dream as a hybrid, contradictory, and multi-layered phenomenon.

The article analyzes literary texts through the prism of the interaction of narrative strategies with social, historical, and cultural contexts, revealing how the image of the American dream is being reinterpreted, losing its universality, and becoming a means of criticizing systemic inequality and dominant ideologies.

Keywords: *American dream, contemporary English-language literature, cultural identity, globalization, social inequality, narrative, cultural memory.*